

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 27.

ZATERDAG 4 JULI 1914.

DE MONT-BLANC GEZIEN VAN DEN WEG VAN CHATELARD NAAR FINHAUT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE MONT-BLANC GEZIEN VAN DEN WEG VAN CHATELARD NAAR FINHAUT. ILLUSTRATIE	BLZ. 317
DE STERRENHEMEL IN JULI, DOOR A. A. N.	„ 318
DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST, DOOR WILLIAM LE QUEUX (27)	„ 318
DE RUÏNE VAN HET REUZENHUIS, EN DE KERK TE HIL- LEGBERG, DOOR K. L. SCHAMP, GEÏLLUSTR. BLZ. 320—321	
DE RIJSTCULTUUR OP JAVA, DOOR M. C. KOOY—VAN ZEGGELEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 322—324
DENNEKEVER, (VERVOLG), DOOR J. H. FABRE, (VERT. DOOR G. H. PRINSEN GEERLIGS).	BLZ. 325
HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S-GRAVENHAGE, DOOR H. J. OOSTERVEEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 326—327
SAINTE AGNÈS, (VERVOLG), DOOR A. W. V. S. B., GEÏLL. BLZ. 328	
AARTSHERTOG KARL FRANZ JOSEPH MET ZIJN VROUW. ILLUSTRATIE	„ 328
DE ZEILWEDSTRIJD VOOR BEURT- EN VRACHTSCEPEN, OP DE ZUIDERZEE VOOR HARLINGEN, 24 JUNI L.L. GEHOUDEN. ILLUSTRATIE	„ 328

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL IN JULI

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrenbeelden voor omstreeks 11 uur.

Zenith: Draak, Lier, Zwaan;

Noorden: Kleine Beer, Giraffe, Lynx, Perseus, Wagenman;

Noordoosten: Cassiopeia, Cepheus, Driehoek;

Oosten: Andromeda, Hagedis, Pegasus, Ram, Visschen, Waterman;

Zuidoosten: Dolfijn, kleine Paard, Vos;

Zuiden: Arend, Pijl, Schild van Sobieski, Schutter, Slang, Slangendrager, Steenbok;

Zuidwesten: Hercules, Schorpioen, Weegschaal;

Westen: Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Kroon, Maagd, Slang;

Noordwesten: Grootte Beer, Draak, kleine Leeuw.

De Melkweg, die de grootste aantrekkelijkheid vormt van den aan heldere sterren niet overrijken zomerhemel, staat te 11 uur hoog aan den hemel. Hij loopt in een wijden boog van Noordnoordoost naar Zuidzuidwest en zijn helderste gedeelten, in de sterrenbeelden Zwaan, Vos, Pijl, Arend, Schild en Schutter, staan zeer gunstig voor de waarneming. Reeds in den Zwaan begint de splitsing in twee takken, die meer naar het Zuiden een verbroekeling tot losse lichte wolken wordt. Men zie het Juli-kaartje in de N. R. Ct.

Hoewel het sterrenbeeld Perseus te middernacht nog vrij laag in het Noordoosten staat, vangt het seizoen voor de waarneming van de lichtwisselingen der merkwaardige veranderlijke ster *Algol* (β Persei) langzamerhand weder aan. Minima hebben plaats: den 20^{en} Juli te 2 uur na middernacht (d.i. dus den 21^{en} Juli kort voordat de morgenschemering begint) en den 23^{en} Juli te 11 uur. In die nachten zal men gemakkelijk kunnen constateeren, dat de ster *Algol* bijna zoo zwak wordt als de naburige ster ρ , die zij gewoonlijk verre in helderheid overtreft. Ook ρ is veranderlijk, maar dat is niet in een paar uren te zien. Beide sterren zijn op de kaartjes der N. R. Ct. door een kringetje aangewezen.

De tweede helft van Juli is rijk aan vallende sterren, die in het bijzonder na middernacht optreden. Vooreerst zijn er den 25^{en} Juli en volgende nachten *Aquariden*, vallende sterren met een straalpunt in den Waterman; zij bewegen zich meestal vrij langzaam in lange banen. Maar vervolgens pleegt ons de meest bekende van alle meteorzwermen, de *Laurentiusstroom* of *Per-*

seidenzwerm, die in Augustus zijn grootste activiteit ontwikkelt, reeds sedert half Juli vele voorloopers te zenden. Het straalpunt dezer meteoren geeft ons — ik besprak deze kwestie reeds meer malen in Buiten — de betrekkelijke richting der vallende sterren ten opzichte van de aarde aan. Deze laatste beweegt zich echter ook, en wel in een elliptische baan, d.i. dus in steeds veranderende richting.

Al zouden nu de Perseiden geruimen tijd achtereen (bijvoorbeeld van half Juli tot half Augustus) ten opzichte van de zon een constante bewegingsrichting hebben, dan moest toch de betrekkelijke beweging ten opzichte van onze aarde, d.i. dus het straalpunt, veranderen. En wel moet, zooals door de beschouwing eener eenvoudige figuur kan worden verduidelijkt, het straalpunt zich naar het Oosten verplaatsen. Inderdaad vertoont zich de radiant der Perseiden in Juli in Cassiopeia, om eerst in Augustus naar Perseus op te schuiven.

Zooals men weet, worden de vallende sterren als afval beschouwd van de tallooze kometen, die in den loop der eeuwen bij hunne nadering tot de zon haar oplossende kracht onderhouden hebben; voor de Perseiden staat het vast, dat zij eens deel uitmaakten van de komeet 1862 III.

De tijdsvereffening verandert in Juli weinig: de heele maand is de zon 4 tot 6 minuten bij de klok achter.

Den 2^{en} Juli bereikt de aarde het *aphelium* haren elliptische baan om de zon. De afstand tot de zon is nu zoo groot mogelijk (152.000.000 K.M.), en was in Januari zoo klein mogelijk (147.000.000 K.M.).

De middellijn der zonnenschijf lijkt ruim 3% kleiner dan in Januari, en wij ontvangen bijna 7% minder warmte dan omstreeks Nieuwjaar. Dat maakt voor het Noorderhalfrond, waar Juli een zomer-, Januari een wintermaand is, den zomer iets minder warm, den winter iets minder koud; voor de bewoners van het Zuiderhalfrond der aarde wordt daarentegen het verschil tusschen zomer- en wintertemperatuur verscherpt. Het klimaat van een land hangt intusschen van teveel oorzaken af, dan dat hieruit zonder meer zou volgen, dat het Noorderhalfrond werkelijk een koeleren zomer zou hebben dan de tegenvoetters. Maar in elk geval genieten wij een milderen zomer, een minder guren winter, dan ons deel zou zijn, wanneer de aarde in Juli in het *perihelium* harer baan stond.

De wet der perken leert, dat als de afstand tot de zon het grootst is, de baansnelheid der aarde het kleinst moet zijn. In Juli beweegt zich de aarde betrekkelijk langzaam in haar baan, is het dus, alsof de zon langzamer dan gewoonlijk tusschen de sterren door naar het Oosten opschuift; zij staat in de ekliptika iets ten Westen van de plaats, waar men haar zoeken zou. Zij zou derhalve bij de klok vóór moeten komen, ware het niet, dat er bij de tijdsvereffening nog een tweede oorzaak in het spel is, die ik mij voorstel een andermaal eens iets uitvoeriger te behandelen en die integendeel de zon in dezen tijd van het jaar juist *achteruitzet*. Het resultaat is een geringe vertraging der zon, een tijdsvereffening, die in Juli tot slechts tot 6 minuten opklimt, maar daarna al weer gaat afnemen. In het voorjaar werken de beide oorzaken in denzelfden zin; ze geven *beide* aan de zon een vertraging en de tijdsvereffening kan daardoor in Februari tot 14 minuten oploopen.

Mercurius is niet of nauwelijks waarneembaar.

Venus blijft aan den avondhemel prijken. De Oostelijke elongatie is deze maand al ongeveer 40° (1 Juli 37°, 31 Juli 42°) en wordt in September bijna 47°, maar de planeet staat dan op Zuider-declinatie en de omstandigheden voor de zichtbaarheid zijn niet bijster gunstig. In April en Mei ging *Venus* ongeveer twee uren na de zon onder, half Juni 9 kwartier; half Juli vermindert dat tot 7 kwartier, half Augustus tot anderhalf uur, en in September en October tot een groot uur. De helderheid der planeet blijft intusschen toenemen, zoo ook de schijf die 1 Juli 13", 31 Juli 16" meet. De schijngestalte neemt iets af, maar blijft nog tot half September voller dan Eerste Kwartier.

Mars is nauwelijks meer zichtbaar (in den Leeuw), *Saturnus* in het geheel niet.

Jupiter staat nu (in den Steenbok) gunstig voor de waarneming. De planeet komt half Juli al te half 9 op.

A. A. N.

DE GEHEIMZINNIGE VIOLIST

door WILLIAM LE QUEUX.

(27) (Geautoriseerde vertaling.)

HOOFDSTUK XXIII.

„ZEG, dat ik direct beneden kom”, zeide ik. Toen ik eenige minuten later de vestibule van het hotel betrad, stond mijn bezoekster op. Een oogenblik stond ik sprakeloos, want de vrouw vóór mij was Theresa, Rosemary's gewezen kamenier.

Haar voorkomen was erg veranderd. Zij zag er bleek en bezorgd uit. Zij had donkere kringen onder haar diepliggende oogen, alsof zij in geen nachten geslapen had.

„Kan ik u even alleen spreken?” zeide zij smeekend en bijna fluisterend. „Ik heb u iets ernstigs te vertellen”.

Een oogenblik lang aarzelde ik. Kon ik haar, na al wat er gebeurd was, vertrouwen? Eenige oogenblikken lang keek ik haar strak aan, en toen, ziende, dat zij zeer bewogen was, verzocht ik haar, mee te komen naar Rosemary's zitkamer.

„Nu”, zeide ik, nadat ik de deur gesloten had, en wij alleen waren, „wat heb je me te zeggen?”

„Ik weet, dat Miss Calvert hier uit het hotel verdwenen is — dat ze vannacht is weggegaan”, zeide zij, vlug pratend. „Heeft ze ook een boodschap achtergelaten? Weet u waar zij heen is?”

„Zij heeft geen boodschap achter gelaten. Als je iets omtrent haar weet, dan zal ik — dan zul je een belooning hebben”.

„Ik heb uw belooning niet noodig!” riep ze driftig uit. „Ik zal u zeggen waar ze is, om een reden, die alleen mezelf aangaat”.

Zij zweeg, en ik wachtte ademloos.

„Zij heeft Taormina verlaten — met Dario Gasperini! Vanmorgen vroeg zijn ze naar Palermo vertrokken en steken later naar Napels over. Madame Joubert is bij hen. Ze wilden hebben dat ik ook mee ging, maar...”

„Ja? Ja?”

„Ik heb iets over Gasperini ontdekt, dat ik nooit geweten heb. Had ik dat maanden geleden geweten, dan zou ik nooit gedaan hebben wat ik gedaan heb! Ik heb voor altijd met hem afgedaan!”

„Maar waarom ging Miss Calvert heen? Wat kan haar hiertoe bewogen hebben?” riep ik buiten mezelf uit.

Een wonder medelijdende blik kwam in de oogen van het meisje.

„Zij kon er niets aan doen, net zoomin als Madame Joubert het helpen kan dat ze bij hem blijft — al is ze z'n vrouw, ze verafschuwt hem. Hij heeft een buitengewone macht — hij bekoort als hij het verkiest, en ze kunnen hem niet weerstaan. Ik kom bij u, meneer Fane, omdat ik u wil helpen”.

Ik was nog steeds achterdochtig. Waarom wilde zij mij helpen? Dacht zij, dat ik haar beter zou betalen dan Gasperini? Of was dit een nieuwe streek? Ze doorstond mijn blik zonder de oogen ook maar een oogenblik neer te slaan of af te wenden.

„Ah, ik zie het al!” riep zij plotseling uit. „U gelooft, omdat ik die afschuwelijke aanslagen deed — ja, ik zie, dat u ervan weet — dat ik nu niet te vertrouwen ben. Dat verwondert me niet. Het was monsterachtig van mij. Ik moet wel uitzinnig geweest zijn. Dat móet wel. Later zal ik het u uitleggen en u zult mij gelooven, maar nu is er geen oogenblik te verliezen. Als u ze wenscht in te halen, moet u dadelijk naar Messina gaan, en verder met den trein van Villa San Giovanni naar Napels. En als u mij meeneemt, zal ik u helpen”.

Wat moest ik zeggen? Wat moest ik ervan denken? Als ze mij voorloog, en ik haar raad opvolgde, zou alle hoop om mijn geliefde uit de klauwen van dat monster dat haar had meegenomen, te verlossen, waarschijnlijk verloren zijn. Sprak zij daarentegen de waarheid, en aarzelde ik te doen wat zij voorstelde...

Ik dacht eenigen tijd na, want mijn gezond verstand waarschuwde mij niet te gaan. Mijn instinct dreef mij aan, te handelen overeenkomstig haren raad en mijn instinct dwaalt zelden. Derhalve besloot ik er ook nu vertrouwen in te stellen.

„Ik geloof je”, zeide ik snel. „Ik ga met je mee — nu dadelijk. Mijn vriend gaat ook mee”.

Een blik, deels van groote verlichting, naar ik gelooft, doch ook van groote voldoening, kwam in haar oogen.

„Maar vertel me eens”, zeide ik, daar mij dit plotseling inviel, „hoe ken je Gasperini's plannen zoo — je zegt dat je ze kent. Hij zou je toch niet ontslagen hebben, als hij wist dat jij er kennis van droeg; onder geen beding zou hij je hebben laten gaan, daar hij wist, dat jij het in je macht hadt hem kwaad te doen”.

„Dat is mijn zaak”, antwoordde zij kalm. „Ik heb u enkel de waarheid verteld.”

Ik had een half uur nodig om Calvert te vinden en eerst verzette hij zich zoo krachtig tegen mijn besluit, dat ik bijna in de verzoeking kwam erop terug te komen. Toen ik hem echter van aangezicht tot aangezicht met Theresa bracht, en zij eenigen tijd samen gesproken hadden, veranderde hij ten slotte van gedachten. Veel moeilijker bevond ik het om Jeans te doen gelooven in het verhaal van de vrouw. Ik had het raadzaam geacht mijn bediende geheel in mijn vertrouwen te nemen, en telkens maar weer herhaalde hij koppig, dat hij vond, dat ik zeer onverstandig handelde. Hij stelde hoegenaamd geen vrouwen in de vrouw, zei hij al maar. Na alles wat er gebeurd was, na al wat zij gedaan had...

„Jeans”, zeide ik scherp, plotseling uit mijn humeur rakend, „houd je mond en pak mijn koffer. Morgen vroeg gaan we hier vandaan. Alles wat ik je gezegd heb in te pakken moet tegen dien tijd klaar zijn. De rest kan nagezonden worden”.

Wij namen den eerstvolgenden trein naar Messina, en zoowel Calvert als ik hadden natuurlijk — tot Jeans' openlijke verontwaardiging — lang met Theresa gepraat nadat wij Taormina verlaten hadden, en wij hadden over het geheel genomen, heel wat belangwekkende dingen uit haar weten te krijgen, zoowel wat betreft Gasperini als Madame Joubert.

Jaren lang had zij Madame Joubert al gekend, zeide het meisje. Eenige maanden geleden was zij zwaar getroffen door 't overlijden van haar beide ouders, en was zoozeer in geldelijke moeilijkheden geraakt, dat zij bereid was alles voor geld te doen of te wagen. In dien tijd had Joubert haar een vreeselijk voorstel gedaan, en hoewel zij er eerst niet van had willen hooren, had zij er toch eindelijk in toegestemd, te doen wat Joubert vroeg, tegen een groote som gelds. Op den aard der te bewijzen diensten was in het begin slechts bedoeld, en eerst toen het te laat was om zich terug te trekken, was zij zich volkomen bewust geworden van den vreeselijken aard ervan.

Toen, ging zij voort — en wij konden zien dat zij de waarheid sprak — had de vrouw haar geheel in haar macht. De Française had bedreigd, zeide zij, dat, indien zij weigerde te doen wat zij haar beval, zij een zekere misdadige handeling zou bekend maken die zij reeds begaan had, wat onvermijdelijk gevangenisstraf zou tengevolge hebben.

Gasperini's villa — Villino Beatrice genaamd — stond, zooals wij een dag later bevonden, op een heuvel een klein eindje buiten Sorrento. Het was een bijzonder schilderachtige plek. De villa zelf was een vierkant wit gebouw, met donkergroene kozijnen en zonneblinden, en een rood pannendak, en een vierkanten toren aan den eenen kant. Een prachtige pergola van druivenranken leidde naar de deur, en de groote tuin, waarin de villa stond, was één bonte verwarring van bloemen en heesters, een natuurlijke wildernis, waarin massa's sinaasappelen en olijven, oleanders, azalea's, tamarinden, boschjes groene laurier en vele hooge, sombere cypressen groeiden. Het irriterende gesjirp van den cicali, die voorboden van hitte, verminderde een weinig toen wij door den tuin liepen, doch zoodra wij stil stonden, begon het opnieuw, en naar het ons toeleek, met vernieuwde woede. Het begon al te schemeren toen wij daar aankwamen, en in alle richtingen zweefden vuurvliegen. In de verte teekende de Vesuvius zich af tegen de lucht, donker, onheilspellend, en wierp zijn donkeren, rossigen gloed op tegen het donker-purper van de lucht die er den massieven achtergrond van vormde. Sicilië was ongetwijfeld heerlijk geweest, doch het levendige, indrukwekkende-schilderachtige van dit Arcadische plekje dat Gasperini uitgekozen had als zijn tehuis, bezat een schoonheid en een bekoring zooals weinig anderen konden toonen.

Wij vertelden den Italiaanschen bediende met zijn witte snorren, dat Gasperini ons verwachtte — want wij hadden hem ingehaald — en de man geloofde ons geredelijk. Hij ging zelfs zoover, dat hij ons in gebroken Engelsch uitnodigde om binnen te komen en een uur later zette hij ons op zijn eigen initiatief een uitstekend maal voor, dat wij alle eer aandedden.

„Signor Gasperini”, zeide hij, als om zijn gastvrijheid te verontschuldigen, „heeft me bevolen altijd gastvrij voor zijn vrienden te wezen”.

Het humoristische van de situatie trof me zeer, want, daar het maal zonder ons medeweten voorbereid was, en wij bij het binnentreden van de eetzaal voor vier personen gedekt hadden gevonden, hadden wij noodgedwongen allen tezamen moeten dineeren — Calvert, Theresa, Jeans en ikzelf. Ik vroeg mij af wat Gasperini wel zou zeggen, als hij met Rosemary en Joubert kwam en ons daar allemaal in zijn villa vond, ongenood, en van zijn gastvrijheid gebruikmakend. Wat zou die rampzalige bediende er later van langs krijgen!

Doch de tijd ging voorbij, en nog steeds kwam er niemand. Wij hadden kamers besproken in het Bertolini-hotel te Napels, en tegen elf uur 's avonds besloten wij, dat het eenige wat ons voor het oogenblik restte, was, daarheen terug te keeren, want het was duidelijk, dat Gasperini dien nacht niet meer zou aankomen. De ultra-gastvrije bediende had voorgesteld, dat, daar wij zulke intieme vrienden van zijn heer waren, wij den nacht in de villa Beatrice zouden doorbrengen, doch hier hadden wij de grens getrokken. Men moet de gastvrijheid, die men geniet, niet al te zeer uitbuiten! Toen wij den volgenden morgen vroeg aan de villa kwamen, schrok ik zeer, toen de bediende ons vertelde, dat Signor Gasperini zijn plannen gewijzigd had. Hij had uit Rome geseind — indiscretelijk toonde hij ons het telegram — dat hij direct naar Londen terugkeerde. Het was een lang telegram en behelsde vele orders voor den bediende. Een dezer orders was, dat, zoo er vreemdelingen mochten komen, die trachtten iets te weten te komen omtrent het doen en laten van zijn meester, hij hun nieuwsgierigheid niet moest bevredigen. Terwijl de Italiaansche bediende mij het telegram overhandigde, merkte hij naïf op, dat deze waarschuwing natuurlijk niet op ons betrekking kon hebben, daar wij zulke goede vrienden van zijn heer waren. Ik voelde neiging tot glimlachen toen hij dit zeide, want wij hadden hem zeer zeker niet verteld, dat Gasperini een vriend van ons was. Hij was zelf tot die conclusie gekomen zonder eenige hulp onzerzijds, tenzij de groote fooi, die wij hem gegeven hadden, zijn oordeel al te erg naar ons had doen overhellen.

Als ik niet zoo in angst had gezeten over Rosemary, zou ik genoten hebben van dit korte bezoek aan Napels. Was zij nog steeds bij Louise Joubert en Gasperini? Er leek mij geen ander alternatief mogelijk, want zij kon hen moeilijk verlaten hebben.

Wij bevonden dat de Rome-Parijs-snelrein eerst in den namiddag vertrok, en daar ik in een nieuwsgierige stemming was, besloot ik, zonder er Calvert, Jeans of Theresa iets van te zeggen, Villino Beatrice met een tweede bezoek te vereeren, en nu op mijn eigen gelegenheid. Den vorigen avond hadden wij slechts drie van de vertrekkenden gezien, en ik had grooten lust, ze allemaal eens te bezichtigen. De oude huisbewaarder had zulk een dankbaarheid aan den dag gelegd, toen ik hem een goudstuk in de hand drukte den vorigen avond, en den volgenden morgen nog een, dat ik zeker wist, dat een derde douceur hem, om het zoo maar eens uit te drukken, zoo goed als aan mijn genade zou overleveren.

En hierin vergiste ik mij niet. Na eenige minuten over ditjes en datjes met hem gepraat te hebben in den mooien tuin van de villa, maakte ik van een gunstige gelegenheid gebruik om hem opnieuw iets in de hand te drukken. (Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

DE RUÏNE EN KERK TE HILLEGERSBERG.

DE RUÏNE VAN HET REUZENHUIS, EN DE KERK TE HILLEGERSBERG.

AN het einde van den Bergweg, onder Rotterdam, ligt het welvarende dorp Hillegersberg, dat zich schilderachtig langs de plassen uitstrekt en waaraan zoowel legendarische als historische herinneringen zijn verbonden. In de kom van dat dorp rijst een kleine heuvel omhoog, waarop de kerk der Hervormde Gemeente is gebouwd en daarnaast verheffen zich de bouwvallen van een eeuwenoud kasteel, waarvan de stichting slechts bij benadering kan worden vastgesteld, het z. g. „Reuzenhuis,” waaraan eene legende verbonden is, die ook betrekking heeft op het ontstaan van den heuvel.

Zekere reuzin Hillegond, eene waarzegster, zou het kasteel hebben gebouwd. Daar zij den moerassigen grond niet vertrouwde, droeg ze „in haar schort” zand uit de duinen daarheen en zoo zou de heuvel zijn ontstaan, waarop weldra het kasteel verrees.

Eeuwenlang leefde deze sage voort in den mond des volks, ja zelfs geloofde Junius, een geleerde uit de 16e eeuw, nog aan de voorzeggingen van Hillegond en meende de vervulling daarvan duidelijk te kunnen zien.

Dat de legende wortel had geschoten, blijkt ook wel hieruit, dat het wapen van Hillegersberg bestaat uit een vrouwenfiguur met een schort vol zand.

Zeer waarschijnlijk komt dit verhaal van twintig eeuwen niet voor, maar door wien werd het kasteel dan gebouwd en wanneer?

Omtrent de stichting is nergens iets te vinden. Waarschijnlijk werden de grondslagen gelegd door de Romeinen, die dezen burg op een heuvel bouwden, om den omtrek beter te kunnen overzien, zooals de dichter Ludolf Smids het uitdrukt:

o Grijsze Hilgondsberg, weleer
Der Romeinen welbehagen,
Wijl zij van zijn schedel zagen
Over 't ruim van 't Hellemeer. 1)

In dit vermoeden wordt men versterkt door het feit, dat in of nabij den heuvel munten zijn opgegraven met de beeltenis van den Romeinschen Keizer Hadrianus, die van 117 tot 138 onzer jaartelling regeerde, dus bijna achttien eeuwen geleden.

De geschiedschrijver Loos zegt o. a. „dat men niet wel weten kan, wie het slot gesticht heeft, dat echter reeds bestaan moet hebben lang vóórdat er zware dijken om het land gelegd waren. Het was groot van muren en torens, met eene kapel daaraan gelegen.”

Eeuwenlang zwijgen de kronieken van dit reuzenhuis, totdat het in het grafelijke tijdperk weder op den voorgrond trad.

In de 14e eeuw vertoonde het zich nog in zijn vollen luister. Uit het middengedeelte rees de zware vierkante toren omhoog met de ster van Mathenesse op de spits. (De heeren van Mathenesse waren ambachtsheeren van Hillegersberg.) Het heeft blijde dagen gekend, toen er feesten en gastmalen werden gegeven en Willem van Hillegerbergh, een der zeer weinige dichters uit de 14e eeuw, de minnezanger van het grafelijk hof, 2) ook hier zijne zoetvloeiende liederen deed hooren.

1) Oude benaming van de Maas,

2) Zie Dr. Jonckbloed, Dr. Elco Verwijs en Bisschop.

Maar ook deze reuzenburg zou weldra het lot deelen van zoovele andere kasteelen in den omtrek en het waren alweder de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, die den val van dit kasteel tengevolge hadden.

Nadat Jacoba van Beijeren de dijken van Schieland had laten doorsteken, om Gouda voor zich te behouden, behaalde zij bij Alphen de overwinning. De vloot, welke haar gemaal, de hertog van Gloucester, haar te hulp had gezonden, werd tot tweemaal toe verstrooid.

Toch verloor de landgravin den moed niet en sloeg in 1426 het beleg voor Haarlem, dat zij echter moest opgeven.

Wederom zegevierden hare wapenen bij Alphen, waarbij gruwelijk werd huisgehouden. Hierover verbitterd, liepen de Kennemers, onder Willem van Nagel, roovende en plunderende, het land af. Vooral hadden zij het op Schieland gemunt, waar de bezittingen der Kabeljauwschen werden vernield. Nadat het prachtige huus te Spangen, waaraan de Spangensche polder en kade thans nog hunnen naam ontleenen, een der grootste en schoonste kasteelen van Schieland in hunne handen was gevallen en deerlijk gehavend, kwam het slot van Hillegersberg aan de beurt, dat door de benden van Willem van Nagel werd bestormd.

Vergeefs werd de valbrug opgehaald. De vijand had de vluchtgangen versperd; werpkogels vlogen door de lucht en verbrijzelden de bedekking van het kasteel, waarin brandende pekkransen werden geworpen, zoodat het slot in vlammen opging, een puinhoop achterlatende waaruit het nimmer is herrezen.

Als eerste bezitter van het kasteel te Hillegersberg wordt genoemd Kerstant van den Berghe, in 1343; hij was een broeder van Diderik van Mathenesse en hoogheemraad van Schieland. Door het kinderloos overlijden van zijn zoon Jan, kwam de bezitting aan Mathenesse. Nadat in 1574 Jan en Gijsbrecht van Mathenesse wegens de troebelen dier tijden het land hadden verlaten, werden hunne goederen aangeslagen door de rekenkamer van Rotterdam, die daardoor het volle gezag over de ambachtsheerlijkheid verwierf.

In 1829 werd de heuvel onderzocht, die bleek te bestaan uit zand, veengrond en wederom zand, waaruit blijkt, dat hij niet is opgeworpen, maar door de natuur gevormd.

De ruïne heeft eene binnenruimte van circa 9.00 meter en een omtrek van 10.10 meter in het vierkant. De buitenmuur is 60 centimeter, de voormuur met poort, die door een ijzeren hek kan worden afgesloten, 1.20 meter dik; daarboven verheft zich de torenstomp.

Dit is alles, wat er van het groote kasteel is overgebleven.

In 1832 werd op verzoek van eenige Rotterdamsche familiën de grond binnen en later rondom den somberen bouwval, afgeonder het stof der eeuwen.

En zoo nemen wij afscheid van deze ruïne met de woorden van den 17e eeuwsehen dichter Ludolf Smids:

Dus, dus bouwt ge, o tijd, vermetel,
Staag uw rusteloozen zetel
Op geraamte en asch en puin.

Zooals we hierboven zeiden verheft zich naast die bouwvallen de kerk, een der oudste in den omtrek van Rotterdam, al zou men haar, bij eene oppervlakkige beschouwing, niet zulk een hoogen ouderdom toeschrijven.

Schilderachtig gelegen op den kleinen heuvel, rijst zij tusschen het geboomte omhoog en levert, van verre gezien, een lieflijken aanblik op, als een der meest fantastische plekjes van het fraaie dorp, aan gene zijde door de Bergsche plassen bespoeld.

Wanneer met den bouw der kerk werd aangevangen, is niet met zekerheid te bepalen; zeer waarschijnlijk dagteekent de stichting uit het begin der 15^e eeuw. Daar de bodem uit veen en zandgrind bestaat, werd er niet geheid.

Naar een geschiedschrijver beweert, moet de kerktoren gedeeltelijk van steenen der ruïne zijn gebouwd.

In het jaar 1687 werd met den bouw van het koor begonnen, blijkens een vroeger gevonden steen, waarop gebeiteld stond:

De heer Hendrik Snouck,
Die heeft van dezen oosterhoek,
Vijf meter diep in 't mulle zand,
Den eersten steen ter neer geplant.

Dit koor verving het oude van 1672.

Blijkens een opschrift in den buitenmuur aangebracht, werd dit gebouw in 1856 vernieuwd. Men heeft het in rooden baksteen gelaten, waardoor het vroolijk afsteekt bij de wit gepleisterde kerkmuren. Het koor, aan zijne oorspronkelijke bestemming onttrokken, wordt overwelfd door een fraai orgel, gesteund door rood marmer geschilderde kolommen.

De kerk prijkt met twee rijen pilaren en een zestal fraaie koperen kroonen.

Aan den torenwand, tegenover het koor, is een wetbord aangebracht, van groote afmeting. Boven de kerkekamer hangt de lijst der predikanten van eeuwen her, waarop het eerst voorkomt Ds. Corn. Hillenius, beroepen van Uitgeest en Akersloot in 1591, vertrokken naar Alkmaar in 1596. Van 173 — 1734 stond hier Ds. Michael Bertling, die hoogleeraar in de Godgeleerdheid werd.

De preekstoel, van eenvoudige, maar degelijke constructie, dagteekent van het jaar 1631 en werd vervaardigd naar het model van die der toenmalige Fransche kerk te Rotterdam. Jammer, dat de kerkbanken, van dezelfde houtsoort vervaardigd, met een gele verflaag zijn bedekt. Het zou ongetwijfeld het aanzien der kerk verhoogen als de verflaag werd verwijderd.

Eeuwenlang heeft de gemeente het zonder orgel moeten stellen, totdat in 1828 hierin werd voorzien. Den 25 Augustus van dat jaar werd daartoe de eerste steen gelegd door Constantia Johanna Maria van Mierop. Den 22 Augustus 1830 werd het orgel door Abram Meere voltooid en door Ds. A. R. Berghège plechtig ingewijd. De kosten werden grootendeels uit vrijwillige bijdragen bestreden.

Ongeveer veertig jaar geleden werd de kerk, uit een hygiënisch oogpunt, voorzien van een houten vloer.

Fantastisch moet in vroeger tijd het zonlicht geschenen hebben door het achtal kostbare, fraai geschilderde ramen, sedert lang helaas verdwenen! Ze waren van de bekwame handen van Willem van Kleef en Pieter Lover en stelden o. a. voor de wapens van Rotterdam, Schieland, Hillegersberg, Oost- en West Blommerdijk, gezegd „Cool” (waaraan de namen Coolsingel en Coolvest te Rotterdam zijn ontleend). Op een ander raam stond een bijbel afgebeeld, met het onderschrift: „Zalig is hij, die leest”. Vervolgens een voorstelling van de groote visscherij, het wapen van Holland, alles rijk door lof- en bloemwerk omgeven.

De toren, eigendom der gemeente, is gelukkig niet, zooals de kerk, met cement bestreken, heeft daardoor zijn statig aanzien behouden en draagt met zijn kolossale steenen beeren, de onmiskenbare teekenen van een hoogen ouderdom.

In den toren hingen destijds een tweetal klokken van het jaar 1597. Ze droegen latijnsche opschriften met de namen van schout en kerkmeesteren. In 1612 bleek een der klokken gebarsten en werd op het kerkhof hergoten door Jan van 1rijer uit Nijmegen.

Het primitieve uurwerk — de slingeruurwerken waren toen nog niet bekend, zoodat het door een z.g. „onrust” werd bewogen, — werd geleverd door Huig Klaasz Hopcooper van Gouda en later met de klok verkocht aan het kerkbestuur van Kethel.

Enige jaren geleden bleken de klokken wederom gebarsten en werden hergoten, waartoe de gemeente in staat werd gesteld door eene milde gift van den heer Vermaas te Rotterdam, ter nagedachtenis van zijne echtgenoot, wier stoffelijk overschot rust in een grafkelder, in de schaduw der kerk. Een der klokken draagt het volgende opschrift:

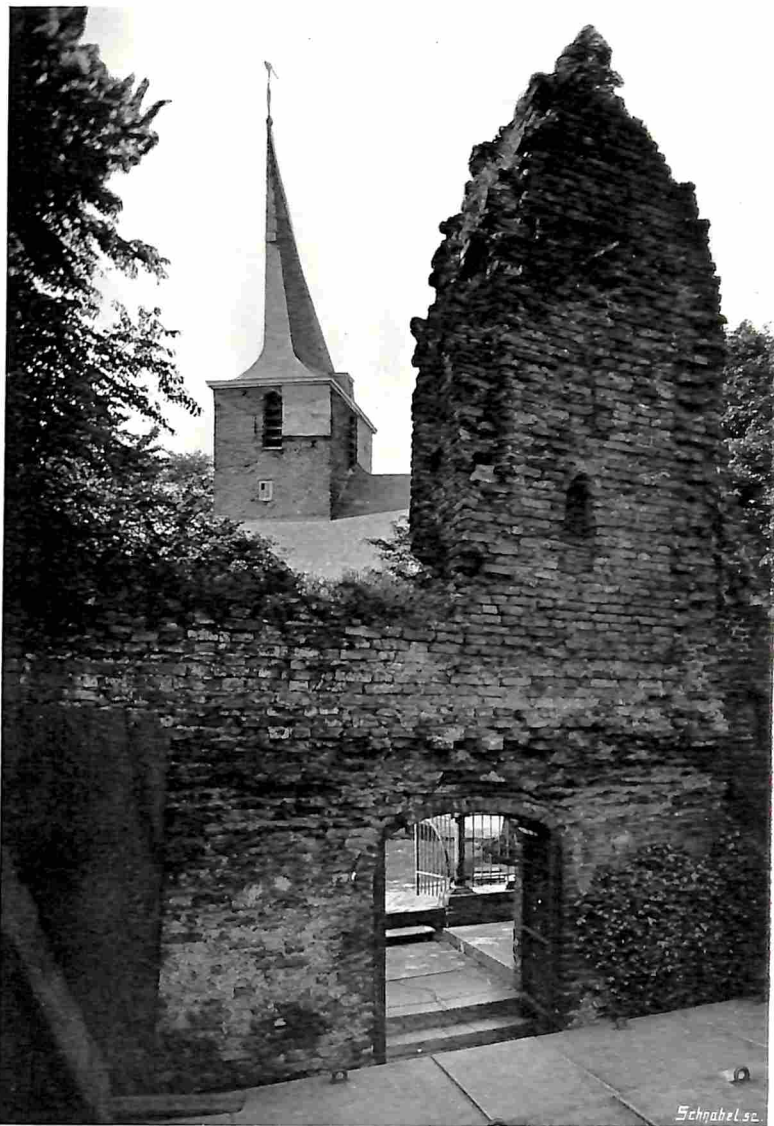

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE VAN DE RUÏNE TE HILLEGERSBERG OP DEN KERKTOREN.

„In het jaar 1909 was te Hillersberg Jhr. H. de Villeneuve, burgemeester, L. v. d. Kloot, C. J. Oosthoek, wethouders, A. Algie, secretaris. Gegoten door Geb. v. Bergen te Scheemda”.

De begraafplaats, rondom de kerk, is door een lagen muur omgeven en afgesloten door een ijzeren hek met het in smeedwerk aangebrachte jaartal 17, 61 en op de posten de namen der kerkmeesteren C. Slootweg en P. van Straten, schout J. Steenlack en secretaris I. v. Roijen.

Als men de toren beklimt, weidt het oog over een waar panorama: links de Bergsche plassen, waar de jeugd gaat spelen en des winters in dichte drommen over de banen zwiert;

HET KASTEEL TE HILLEGERSBERG IN DE VEERTIENDE EEUW.

Naar een teekening in het gemeente-archief te Rotterdam.

rechts vruchtbare landouwen, het geboorteland van den dichter Poot, waar hij het landleven heeft bezongen, dat hij voor geen koningskroon zou geven. Daar verrijst voor het oog onzer verbeelding het oude Hillegersberg met zijn 30 koren- en watermolens, de brouwerij, thans een boerderij aan den trekweg, de hofstede Berglust, waarvan nog slechts een tweetal boomen in een weiland de plaats aanwijzen. En heel in de verte zien wij in onzen geest de bedrijvigheid der indijking van de Zuidplas, waarmede in 1829 werd aangevangen en die in 1841 was voleindigd, nadat de werkzaamheden van 1830 tot 1835, wegens de troebelen dier dagen, hadden stilgestaan. Er werd gewerkt met een zestal molens en twee stoommachines, onder leiding van den hoofdingenieur de Thomeze, in vereeniging met den hoofdingenieur Beijerinck.

Het was een reuzenwerk, zooals de 19^e eeuw tot toen nog niet had opgeleverd.

Als eene bijzonderheid kan worden gemeld, dat het werk zonder de minste ramp is voltooid.

De verkoop der gronden bracht 762.115 gulden op. Na aftrek van dat bedrag heeft de onderneming nog ruim 2½ miljoen gulden gekost.

Zoo ontstond ook hier, waar vruchtbare bouwlanden werden verkregen, goud uit schuim.

En het Hillegersberg van thans? Met zijne fraaie villa's met overplaats en waterpartijen, is het een geliefkoosd wandeloord der Rotterdammers en, wordt de onlangs uitgesproken wensch vervuld, dat het met Rotterdam zou worden vereenigd, het ware een aanwinst voor beiden.

K. L. SCHAMP.

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA.

NIEMAND minder dan Aristoteles gaf de hier te bespreken graansoort den welluidenden naam van „Aryza”. Waarschijnlijk heeft er zegen gerust op de bescherming van dezen wijsgeerigen Peetoom want moeilijk is er een voedsel te vinden, dat meer verspreid en bekend is als de rijst, „de aryza sativa”, die zich als cultuurgewas in meer dan honderd soorten voor doet.

Reeds in de grijze oudheid wuifde de rijsthalm zijn bepluimd hoofd op den wind die over onzen Archipel streek. Men zegt, reeds vóór de Hindoes daar hun intocht deden, maar moge dit al zoo zijn, zeker is het dat deze de cultuur er voor in alle geval

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA. PLOEGEN MET KARBOUWEN.

verbeterd en ontwikkeld hebben. Een maleische volksstam echter, komende uit Azië, zou bij haar nederzetting op de Tropische eilanden de rijst hebben ingevoerd en dit is des te waarschijnlijker naarmate de geleerden het er al meer en meer over eens zijn dat Azië (Engelsch Indië) het oorspronkelijk vaderland van de „aryza” moet zijn.

Vandaar heeft het kleine korreltje groote reizen ondernomen en zich langzamerhand over de wereld verspreid.

Toen Alexander de Groote den Indus bereikt had en met zijn afgematte legers door de verzengende zandvlakten van Gedrosia terugtrok, voerde hij de rijstkorrel mede en deed haar aan Grieken en Romeinen als een gezond voedsel kennen.

Met de Arabieren ging zij naar Egypte, Noord-Afrika en Sicilië, met de Mooren naar Spanje en van hier, maar eerst veel later, naar Amerika (de Carolina rijst).

Het leger van Karel V bracht haar in de 16^e eeuw in Italië waar zij zich tot zulk een uitgebreide cultuur ontwikkelde.

Wij willen ons nu echter alleen met de rijst op Java bezig houden; keeren wij dus tot onze koloniën terug.

De Javaan noemt de rijst bij verschillende* namen in verhouding tot haar verschillende ontwikkelingsstadia.

De te velde staande rijst heet *padi* (spreek uit *paddi*).

De geoogste eveneens *padi*.

Rijst in den bolster, ontdaan van den halm, heet *gabah*.

In ontbolsterden toestand *bras*.

In gekookten *Nasi* (spreekt uit *nassi*).

In al deze toestanden kan de rijst in een Indisch huishouden voorkomen, want: *padi* eet het paard in den stal, *gabah* ook, terwijl de kippen het 'n lekkernij vinden.

Bras geeft de huisvrouw des morgens aan haar Indische keukenprinses die er weer voor zorgt dat zij als dampende geurige *nasi* op tafel verschijnt.

Willen wij nu het gewas zelf in oogenschouw nemen dan is er geen beter middel daarvoor dan een denkbeeldig treinreisje te ondernemen van Batavia naar Oost-Java. Tot ge in de Preanger zijt blijft het terrein tamelijk vlak; daar ziet ge, eenmaal de vele schaduwrijke kampongs in den omtrek van Weltevreden en Mr. Cornelis voorbij, de verre door dijkes afgescheiden sawah's liggen. Zoodra de bergen van de Preanger echter zichtbaar

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA. PAS OVERGEPLANTE ZAAILINGEN IN HET BEVLOEIDE RIJSTVELD.

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA. PLOEGEN MET KARBOUWEN.

worden, beginnen ze zich terrasgewijze te verheffen. Worden ze nog bevoeid dan gelijken ze reusachtige kristallen trappen, waarin het zonlicht blikkerende flitsen werpt, trappen die naar de bergen schijnen te leiden. Is de halm al in de aren geschoten, dan zijn die trappen belegd met schitterend groen fluweelen kleeden. Het is een groen dat niets gelijkt op dat van onze Hollandsche weiden — het is kleuriger, heftiger, een tintelend licht, ietwat hard groen, prachtig als de wind er over heen strijkt, zoodat er lichte glansen over diepe schaduwen glijden. Waar de bergen al hooger en woester, de dalen nauwer worden, bespeurt ge de rijstvelden nog alleen maar op de bergen, tegen de hellingen aan, en Midden-Java biedt weer de gelijkmatiger vlakken met de verre uitgestrekte rijstvelden die door hun rust wel eens iets op onze Hollandsche korenvelden gelijken.

De regelmaat die de Europeesche cultuur kenmerkt, vindt men daarentegen in Indië niet. Wanneer ge een plaatje ziet van een golvend korenveld, weet ge dat dit de zomer voorstelt. Een Indische afbeelding van een dito in bloei staand rijstveld kan even zoo goed. December, April of Juli vertegenwoordigen. Dát komt omdat er rijstvelden zijn, die drie, vier of vijf oogsten per jaar geven en anderen die slechts een keer per jaar rijpe padi schenken. Hoofdzakelijk ligt dit aan de irrigatie en dus aan de ligging der sawah's. Zijn zij geheel van regenval afhankelijk, dan worden ze slechts één keer beplant en wel in den Westmoesson (d.i. de regentijd), kunnen zij regelmatig besproeid worden door waterleidingen, dan behooren ze tot de velden die veel oogsten hebben. Die rijstvelden van verschillende soort hebben natuurlijk alweer verschillende namen en de rijstsoorten die daar vandaan komen eveneens. Ook is de tijd van rijpen afhankelijk van den grond en de bebouwing. Er zijn velden die een oogst geven binnen honderd dagen (d.i. meest in de bergstreken) en andere die dit pas binnen vijf of zes maanden doen. Op de droge rijstvelden (ladang genaamd, de natte heeten sawah's), die dus alleen bevoeid worden door regenwater, heeft wisselbouw plaats. Meestal zijn deze velden onder inlandsche exploitatie. Is het veld eenmaal voor rijst gebruikt dan teelt de inlander er maïs, spaansche peper, komkommer, soms een knolgewas. Toch zijn er ook streken waar de grond gewassen oplevert voor de Europeesche markt, zooals suiker, die het eene jaar rijst leveren, het andere jaar suikerriet.

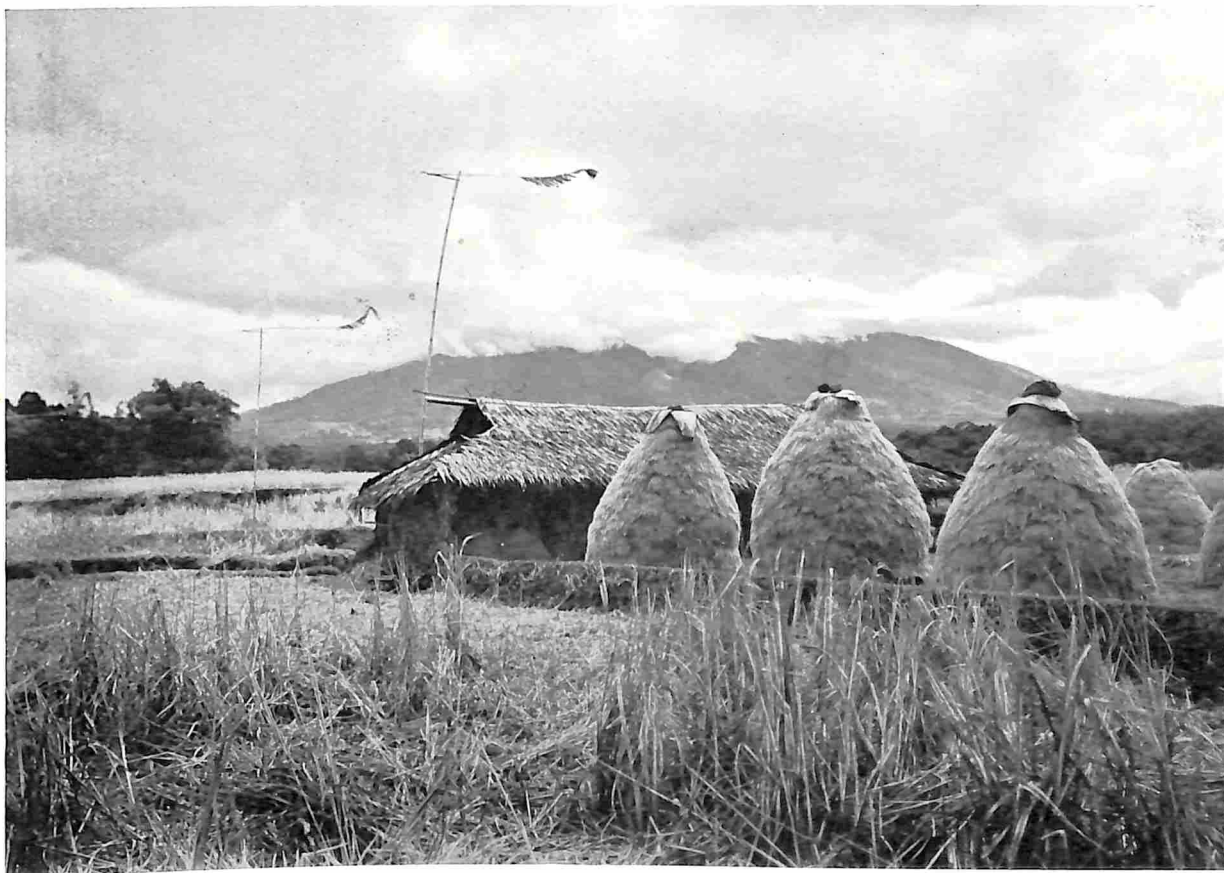
Men kan dus, naar aanleiding van het bovenstaande,

gemakkelijk begrijpen dat de bebouwde streken in Indië een groote afwisseling aan het oog vertoonen. Naast een geel rijp rijstveld, is een ander dat nog braak ligt; naast sawahs met juist uitkomende plantjes, ziet men de groen fluweelen golvende kleeden der pas rijpende jonge halmen, of geheel onder waterstaande sawahs die de blauwe lucht weerspiegelen, en die kleurenrijkdom vergoedt weer eenigszins de zekere stijfheid van het Indische cultuurlandschap, welke het natuurlijk gevolg is van de indeeling in terrassen en de aanwezigheid van klapperboomen.

Van de padi bestaan meer dan honderd soorten. Wie deze kennen wil, sla er de werken der heeren Steyn Parvé, Henny en Mr. Sollewijn Gelpke op na. Wij zullen hier volstaan met te wijzen op twee hoofdsorten: de vroeg rijpende (oryza praecox) en de later rijpende kleefrijst (oryza glutinosa) door den Javaan „Ketau” genoemd. Deze laatste krijgt bij het koken een andere gedaante dan de gewone rijst. De korrels kleven aan elkaar en vormen een brijige massa; ook de vrucht ziet er anders uit dan bij de oryza praecox. Terwijl deze een doorschijnende korrel heeft, bezit de kleefrijst een matten, ondoorzichtigen. In de gewone rijst, de reeds genoemde oryza sativa bestaan heel wat soorten. Hoofdsorten: de rijst, die op de bergen verbouwd wordt, op de sawahs (nat rijstveld) en in de moerassen. Een scherpe onderscheiding bestaat er echter niet tusschen deze soorten. Een deskundige herkent ze aan ronde of langwerpige korrel, aan de min of meer behaardheid der vruchten. Voor een leek is het onderscheid in soort gemakkelijker te zien aan de kleur. Men heeft n.l. witte, gele, geelroode, zwartbruine en zwarte rijst.“ De witte rijst gaat bijna uitsluitend naar de Europeesche markt. De Javaan eet haar alleen bij feestelijke gelegenheden, maar gebruikt over het algemeen de roode rijst. Deze is goedkooper en ook volgens sommigen pittiger van smaak. „Het volk zou geen witte rijst willen hebben”, zeide mij een landheer dien ik op zijn onderneming bezocht. „Al gaf ik ze cadeau!”

Nu is het eigenaardig dat de Javaan zijn eigen rijst liefst verkoopt, meestal aan Chineesche kleinhandelaren en zich voedt met de uit Japan of China ingevoerde. De Javaansche rijst haalt dan ook in Nederland een hooger markt prijs dan de soorten uit Birma, Saigon, Bankot en Japan en het is dus licht te verklaren dat de inlander zooveel mogelijk verbouwt voor den uitvoer en zelf goedkooper rijst eet.

Wat de bloei betreft kan men de graansoort het best bij onze rogge vergelijken. Er heeft kruisbevruchting plaats en het bloeien begint bij den top.

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA. GESNEDEN OP STAPELS GEZETTE RIJSTAREN. OP DEN ACHTERGROND DE VULKAAN SALAK, BIJNA GEHEEL IN DE WOLKEN GEHULD.

De rijst bereikt een hoogte van ongeveer 1½ meter. De holle halm is onderaan eenigszins samengedrukt en, zooals bij alle waterplanten, voorzien van groote intercellulaire ruimten voor luchttoevoer.

Wilt ge mij nu in gedachte volgen naar de groene door bamboestoelen overhulde kampong? Daar woont dicht bij de lichte wijde velden Pah Simin in een klein van bamboe gevlochten huis. Pah Simin heeft natuurlijk een zoon die Simin heet, want aan hem ontleent hij zijn naam. Dat is de oudste zoon, een jongen van vijftien jaar en dus in de oogen der inlanders al volwassen. Het loopt naar den Westmoesson. Zwarte onweders hebben die al dag aan dag aangekondigd en eindelijk zullen de regens wel doorbreken. Pah Simin en Simin en een jonger zoon-tje Din trekken er op uit met de patjol over den schouder. Alle drie zijn ze van knieën tot hoofd gewikkeld in een bontkleurige sarong, want het is nog frisch. Dauw hangt als blauwe damp over de velden en de bergen zijn nog onzichtbaar. Als zij bij het te bebouwen veld komen, worden de sarongs in een bundeltje aan den weg gelegd en Pah Simin zoowel als zijn zoons gaan met ontbloot bovenlijf hun sawah bewerken. Dat werk is de galangans aanleggen (smalle dijkes die dienen moeten het veld gemakkelijk onder water te zetten) en den grond schoon maken van allerlei wortels en onzuiverheden. Het werk gaat langzaam. Een Javaan haast zich niet graag en daar een zachte doorstroming voor het kweekbed gewenscht is, blijft er alle tijd over, de noodige uurtjes aan het strootjes rooken te besteden. Kleine Din heeft zijn holle bamboe met drinkwater meegebracht en laaft daarmede zijn vader en broer. Om ongeveer elf uur, als de zon reeds de minder lieflijke naam, haar door onze soldaten gegeven (koperen ploert) ten volle verdient, komt er een vrouwtje aan, gevolgd door twee kleine slanke meisjes. Dat is Bok Sia, Pah Simin's vrouw met Alimah en Jen, zijn dochttertjes. Uit de slendang haalt Bok Sia den maaltijd voor de mannen; dan ziet men het zelfde tafereeltje dat zich altijd weer voordoet bij ons in Europa tegen den aardappelrooi. Moeder de vrouw haar kommetje koffie brengend aan de arbeiders op het land, hier moeder de vrouw haar gepofte maïs of droog gekookte rijst met een sterk „geurend” droog vischje aanbiedend. Dit alles herhaalt zich eenige dagen, soms wel tot tien keer toe, want de bewerking van een kweekbed of veld duurt lang; daarna laat men de grond een tijd met rust, ongeveer twintig dagen, om hem goed te doen uitzuren en het water gelegenheid te geven goed door te stroomen, maar dan trekt Pah Simin of Simin er 's morgens op uit met ploeg en buffel. Dit is weer een oogenblik waarop alle schilders klaar moesten zitten met hun palet. Jongen,

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA. HET BADEN DER KARBOUWEN.

dat is zoo mooi! Die oersterke reusachtige karbouw in tint gelijk met den grond, d.w.z. een beetje lichter maar toch ook grijs, het bronzen figuurtje van den half naakten man achter den ploeg, de donker oprullende grond, die langzamerhand zwart fluweelen modder wordt en de fijne parelglanzende lucht daarboven, waar tegen de bergen statig oprijzen, ontdaan nu van de dampen en wolken, die er 's morgens heel vroeg om plegen te hangen. Gedurende het ploegen is de bevoeiing zooveel mogelijk gestaakt, maar na die bewerking laat men het water weder den vrijen loop. Meestal wordt het ploegen nog eens herhaald, vervolgens wordt er geëgd en dan gaat men zaaien.

Zoodra de plantjes zoowat twintig centimeters hoog zijn (ongeveer na veertig dagen), komt de beurt aan Bok Sia en haar dochter om het werk te doen. Het overplanten en oogsten (paddi snijden) geschiedt bijna over den geheelen archipel uitsluitend door vrouwen. De vrouwenhand brengt hier geluk aan, is het algemeene geloof. Het overplanten is een zeer vermoeiend werk. Met de sarong hoog opgetrokken, staan de vrouwen tot over de enkels in het water, altijd in gebukte houding, om heel voorzichtig de plantjes aan te vatten. Met de linkerhand wordt een bosje zaailingen uitgetrokken, met de rechter het onkruid verwijderd. Als de vrouw drie bosjes heeft, voegt zij ze bij elkaar en plant ze te samen weer in den natten grond. Tusschen iedere nieuwe plant moet de lengte zijn van een vuist met uitgestoken duim.

Zoo werkt Bok Sia met haar dochters van 's morgens zes tot uur het koffieuurtje „elf uur”. (Dit lijkt wellicht niet zoo heel lang, maar het is in de tropische hitte werkelijk zeer lang!).

Weer komt er dan een tijd van rust, maar toch van veel opletten aan. De plantjes staan nu te koekeloeren in het zonnetje, en het water sijpelt langzaam over 't veld, door bamboekokertjes of kleine sluizen geleid. Het komt nu zeer op de hoeveelheid water aan en hier moet de eigenaar ter dege opletten: er mag niet in te groote hoeveelheid zijn en het moet telkens als er schuim op komt ververscht worden: is de paddi echter eenmaal in de aren geschoten, dan moet weer ruim water worden toegevoerd. Kleine Din wordt nu de held van den dag. Met nog een ander vriendje uit de kampong, zit hij bijna poedelnaakt boven in het wachthuisje, dat bij ieder rijstveld aanwezig is. Dit staat op hooge palen, zoodat men er met een laddertje in moet klimmen. Din en zijn vriend zitten daar hoog en droog. Hun werk is, aan de touw-

DE RIJSTCULTUUR OP JAVA.

HUIS VAN EEN WELVAREND LANDBOUWER. MET (RECHTS) DE „LOEMBOENG” (RIJSTSCHUURTJE) OP DEN VORGEOND EEN GROOTEN VISCHVIJVER.

tjes te trekken die van het huisje uit naar den een of anderen boom gespannen zijn en zoo een aantal lappen en stokjes, soms windmolentjes in beweging te brengen waarbij de schrille jongensstemmen dan hun krr-krr! laten hooren. Dit zijn de bewegende en geluidgevende vogelverschrikkers die de mooie grijs en roode rijstdiefjes moeten verjagen. Pah Simin wiedt, als hij een goed landbouwer is, in dien tusschentijd het onkruid uit zijn langzaam rijpend veld.

Na vijf of zes maanden (er zijn ook soorten die binnen drie maanden rijp zijn) buigt zich de sierlijke pluim van de rijstplant om en wordt van een zacht lichtgroen, geel. De lichtgroene periode is de mooiste.

Maar de gele is de oogsttijd en met hem begint een reeks feesten! Dan komen van heide en ver de vrouwen uit de kampongs en ook uit de groote plaatsen, om de padi te snijden. Zij hebben allen haar mooiste baadje aan, meestal van dun gebloemd mousseline dat met de „pelangi” een soort slendang van dunne geklopte zijde, luchtigjes opwaait langs de donkere sarongs. Naar inlandsche wijze loopt alles achter elkaar; rijen kleurige vrouwenfiguren gaan u voorbij, met het kleine rijstmesje, „de toewai” of „ani-ani” in de donkere haarwring gestoken. In Oost-Java is die stoet minder kleurig dan in de Soendalanden of Midden-Java, omdat de vrouwen hier allen donker blauw dragen, daarentegen weer dikwijls groote stroohoeden die alleraardigst staan tusschen het hooge lichte graan als ze eenmaal bezig zijn met snijden.

Iedere snijdster krijgt haar aandeel in den oogst, de „bawon”; meest bedraagt dit aandeel te samen een vijfde tot een tiende van het geogste. Duizenden vrouwen trekken in dezen tijd door het land om hun aandeel te verdienen; het is een ware volksverhuizing.

De padi wordt niet als het koren bij ons in schoven gebonden, maar de bossen worden op het veld neergelegd om te drogen, en van een merk voorzien, zoodat iedere snijdster haar bos gemakkelijk terug vindt. Dit kan echter alleen gebeuren in drogen tijd, regent het of is er ook maar veel vocht in de lucht, dan wordt zij dadelijk naar de schuren gebracht. Dit drogen moet met de grootste zorgvuldigheid geschieden. Telkens worden de bossen weder overgebonden en de verschillende lagen verschikt. Op het rijstland Tandjong West (de onderneming die zoo royaal was, rijst af te staan voor het Indische Huis op de tentoonstelling de Vrouw 1813—1913) zag ik het drogen en pellen met de uiterste nauwkeurigheid geschieden — maar het ging hier alles op groote schaal. De te drogen gelegde padi was een tamelijk hooge heuvel — en de tot pellen bestemde kwam in den reusachtigen steenen molen, die eenmaal in werking, een blonde wolk stof opwoei, zoodat men nauwelijks zien kon. In de kampong waar kleinere hoeveelheden, voor eigen gebruik of voor verkoop aan den Chineeschen handelaar (het meest voorkomende geval) verwerkt worden, wacht het rijstblok. Dat is een stuk hout met een of twee uithollingen. In die uithollingen wordt de gedroogde padi geschud en nu beginnen de vrouwen (men ziet het: alweer de vrouwen!) daarop te stampen met een langen ronden stok. Alweer zou ik alle schilders naar de kampong willen roepen, want dit is een van de schilderachtigste momenten uit de Indische landbouwperiode. Meest hebben de vrouwen haar lange sarongs, tot op de voeten vallend, onder den oksel toegeknoopt. Met bloote armen en schouders werken ze, heffen de stok op, nu met de rechter dan met de linkerarm; het gaat in rythmus — de zon schiet vuurpijltjes door het dichte groene bladerdak, dat alles hult in warm, maar getemperd licht en de zwarte ravenharen der vrouwen glanzen in blauwen schijn, ontrollen zich door de beweging soms uit de kondés en vallen als slangen langs de slanke lichamen....

Wenden we ons weer tot Pah Sinin* en Bok Sia en Alimah en Din. Denkt ge dat ze een gezegende rijstooftoetschrijven aan al de werkzaamheden hiervoor beschreven? Neen, tenminste niet geheel en al, eigenlijk maar voor een klein gedeelte.

De regeering heeft veel moeite gedaan den inlander nieuwe methodes te leeren tot bebouwen van zijn land en de inlander neemt al de raadgevingen (zelfs een boekje dat heet „de vriend van den landman”, dat in series verscheen) met een vriendelijk lachje aan, maar gaat verder zijn eigen gang. Wel zijn er eenige

goede uitkomsten verkregen met het aanleggen van proefvelden, maar over het geheel moet hij niets van nieuwigheden hebben. Pat Simin en Bok Sia danken hun goede oogst dan ook niet uitsluitend aan de gunstige weergesteldheid, aan de oplettendheid van kleinen Din die de vogels verjoeg, maar bovenal aan de welwillendheid van de Godin Sri, echtgenoot van Wisknoe, uit wier graf de lichtstralende plant schoot, die alleen in water leven kon en paddi genoemd werd. Aan haar heeft Pat Simin zijn reukoffer gebracht voor hij het veld omspitte, voor er gerooid en geogst werd, voor háár bond hij bloemen aan zijn kleine rijstschuur. Zonder de gunst van Dewi-Sri had zijn veld geen volle aren gegeven al had hij ook nog zoo zijn best gedaan! Waarom zou hij dan de nieuwe werkwijze van den blanken man overnemen? „Apa boleh boeat?” „Wat doet het er toe?” Misschien doet de zoon van kleinen Din het eenmaal. Misschien werkt die met andere ploegen en eggen en andere bibit, maar nooit, nooit zal hij iets kunnen volbrengen, zonder de hulp van de gezegende Dewi Sri!

„Zoo denke en zoo doe ik”, zegt Pat Simin en laat zijn pisangblad nog eens met rijst vullen, voor hij het dierbare strootje opsteekt, waarbij de gedachten zoo ver wegdrijven naar landen van een dolce far niente, alleen gekend door hem en zijn landgenooten.

M. C. KOOP—V. ZEGGELEN.

DENNEKEVER.

(Verwo'g.)

HET geluid wordt voortgebracht door 't eind van 't achterlijf, dat zich met langzame bewegingen afwisselend opheft en neerdaalt en daarbij met de laatste ringen over den achtersten rand der stil gehouden dekschilden strijkt. Geen spoor van een afzonderlijk instrument, noch op de wrijvende noch op de gewreven oppervlakte. Te vergeefs zoekt het vergrootglas naar fijne groefjes, die geluid te voorschijn kunnen brengen; van weerskanten is het glad. Op welke wijze ontstaat dan toch wel het geluid? Wrijven we met een natten vinger over een glasplaat, een vensterruit b.v., dan verkrijgen we een tamelijk vollen toon, niet ongelijk aan dien van onzen dennenkever. Nog beter resultaat verkrijgen we, wanneer we het glas met een stukje gomelastiek wrijven, dan brengen we tamelijk getrouw het geluid van onzen kever voort. Neemt men dan bovendien nog het muzikale rythmus in acht, dan zou men gemakkelijk in den waan gebracht worden, het dier zelf te hooren, zoo komt men 't origineel nabij.

Welnu, bij 't muziekkapparaat van den kever worden de top van den vinger en 't stukje elastiek door de bewegingen van 't achterlijf voorgesteld, het vensterglas echter door den rand der dekschilden, een kleine stijve, gemakkelijk in trilling te brengen plaat. Is het muziekinstrument van den dennenkever derhalve uiterst eenvoudig, 1) we weten daarom nog niets omtrent het gebruik, dat het dier ervan maakt. Is het een lokmiddel voor het wijfje? Waarschijnlijk wel, en toch heb ik in de dennen, ofschoon ik er op een gunstig oogenblik bij was, niet het minste geluid vernomen.

Wil men den dennenkever tot musiceeren dwingen, dan is het voldoende hem tusschen de vingers te houden en dan een weinig te plagen. Onmiddellijk begint het instrument te spelen en houdt daarmee niet eerder op, dan tot men 't dier met vrede laat. Die klanken zijn dan geen serenade, maar een klaaglied, een protest tegen het booze noodlot. Een zonderlinge wereld toch, die door muziek uiting geeft aan zijn smart en in dagen van vreugde stom blijft.

Op dergelijke wijze gedragen zich ook de andere insecten, die met 't achterlijf of 't borstschild strijken. Alle houden op, zoodra het gevaar voorbij is en blijven allen ook stil, wanneer ze niet in hun rust gestoord worden. Behalve de keeren, dat ik ze op de boven aangeduide wijze uit hun humeur bracht, heb ik geen hunner ooit muziek hooren maken.

Andere daarentegen, wier muziekinstrument een hooger

1) Het muziekinstrument is volgens de door J. P. Thijssse gepubliceerde waarnemingen niet zoo eenvoudig als Fabre beschrijft. Er komt nog iets anders bij in 't spel, t.w. een stevige ader van de onder de dekschilden opgevouwen vleugels, die fijn geribbeld is en stellig bij 't voortbrengen van het geluid een voorname rol speelt (Thijssse; Lev. Natuur).

DE DENNEKEVER.
(DE DUIN- OF JUNIKEVER, OOK WEL PIJNBOOMKEVER
GENOEMD). WIJFJE EN MANNETJE.

graad van volkomenheid heeft bereikt, musiceeren om hun eenzaamheid op te vroolijken, om tot paring uit te noodigen, om hun levensvreugde te kennen te geven en zich over 't fraaie weder te verheugen; meestal echter zwijgen die lyrische zangers zooals o.a. de wrattenbijter en de krekkel, zoodra er gevaar dreigt.

De cicade daarentegen sjilpt wanhopig, als we haar in de hand nemen. Droefheid en vreugde vinden bij haar gelijke uiting, zoodat men niet gemakkelijk zeggen kan tot welk bepaald doel dat strijkinstrument dient. Verkondigt het dier in den toestand van rust feitelijk zijn vreugde en klaagt het, als men het plaagt, over zijn noodlot? Wil het door het geluid, dat het maakt zijn vijanden afschuw inboezemen? Zal derhalve het muziek-apparaat in sommige gevallen een middel ter verdediging of ter verschrikking zijn? Als boktor en cicade in tijden van gevaar zich doen hooren, waarom zwijgen dan sprinkhaan en krekkel? In 't kort gezegd: het geluid der insecten is ons nog in geen deele bekend, noch wat de oorzaken, noch wat de vernomen tonen betreft. Vangt de gehoorzin der insecten dezelfde tonen op als de onze? Is hij gevoelig voor datgene, wat wij muzikale tonen noemen? Zonder te verwachten ooit tot de oplossing van deze duistere kwestie te geraken, heb ik in deze richting toch een proef genomen, die wel de moeite waard is, hier even verteld te worden.

(Slot volgt).

J. H. FABRE,
(vert. door P. G.)

HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S GRAVENHAGE.

WAT een belangstelling dien eersten dag van het concours hippique! Dikke wolken, zware grijze lichten, dreven over het sportterrein Houtrust: een koude wind liet de toeschouwers huiveren, af en toe striemde een vinnig regentje, dat aan het najaar deed denken, de kijkers, die dan op een der overdekte tribunes hun toevluchtsoord zochten.

Waarlijk, een droef begin voor een concours hippique, dat immers niet zonder zon kan bestaan? De fleurigheid was er heelemaal uit, dien eersten regenachtigen Dinsdag, en geen stamfmuziek van het regiment huzaren, noch het verdienstelijke strijkje, dat de meest moderne wijsjes liet hooren, kon de stemming er in brengen.

Wat men het meest miste, was de afwezigheid van het beste wat Den Haag kan bieden: de Haagsche vrouw!

Zonder háár is een concours hippique geen half, doch slechts kwart werk; zij moet kleur, fleur en geur aan het paardenfeest geven; zij weet dit en zij beseft dus haar onmisbaarheid. Maar al komt ze ook, zorgvuldig in een keurig-gelakte automobiel verborgen, naar het sportterrein Houtrust gereden, wat zal zij bij de regenvlagen aanvangen?

Men spreidt geen gratie en allernieuwste toiletten ten toon bij storm en regen. De Haagsche vrouw, die Den Haag eerst waarlijk Den Haag doet zijn, liet derhalve op dien openingsdag aan de echte

Foto C. Steenbergh.

HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S GRAVENHAGE.
DE BELGISCHE OFFICIER NIJSSENS IN DEN SPRONG.

Foto Ver. Foto-bur.

WIE KLEUR, GEUR EN FLEUR
AAN EEN CONCOURS HIP-
PIQUE GEEFT.

paardenliefhebbers de alleenheerschappij en... bleef thuis!

Natuurlijk, de paarden waren er, eenspannen, tweespannen, rijpaarden, ponies en hackney's, maar al die overigens brave viervoeters zijn de stoelen en tafels van de concours hippique-huishouding. Ze zijn onmisbaar — dadelijk toegegeven! — maar wat zou onze woning wezen zoo we slechts tafels en stoelen in onze kamers hadden staan?

We willen meer dan tafels en stoelen, we willen een gezellig interieur van ons huis maken — bij een concours hippique is het niet anders!

Wèl bracht het springnummer, dat slot is van iederen dag, de handen op elkaar; wèl maakte het allerverdienstelijkste springen, zoo van binnen- als buitenlandsche officieren, ons aller sportieve gemoed warm, maar toch was het niet dát!

Woensdag heeft ons vergoeding gebracht: met den zonschijn heeft de betere helft van de Haagsche bevolking haar intrede op de wandelpaden tusschen ring en tribunes gedaan.

Er was meer, wat dien Woensdag ongemeene luister bijzette: de Marathonwedstrijd voor vierspannen. Oude tijden herleefden, we keken weer met een vriendelijk glimlachje naar die groote reisrijtuigen, waar men nochtans niet binnenin, doch bovenop plaats moet nemen. Prentjes uit oude romans, verhalen van grootmoeders tijd, kwamen in onze herinnering opdoemen. U kent wel die oude, fijngeteekende Engelsche prenten, waarop men de coach het dorp ziet binnenvliegen en de stalemmer, die wat te veel naar het midden van den weg is geplaatst, het moet ontgelden en zonder bezwaar in stukken en brokken wordt gereden? U kent wel die kleurige Engelsche platen, waarop men de dampende paarden voor de oude, deftige herberg ziet stilhouden en de minzaam-buigende kastelein zijn hooge gasten op het bordes van zijn pleisterplaats ontvangt?

* * *

Dát alles herleefde — niet in beeld, doch in werkelijkheid!

Praat me niet van de snelheid van een automobiel, waarin men immers in één uur en nog een paar minuten van de Haagsche Groenmarkt naar den Amsterdamschen Dam kan rijden. Wat hebben wij aan dien zenuwjagenden spoed?

We eten stof en tegelijk onze zenuwen op; we vliegen langs een verhuishwagen en de chauffeur weet op het laatste oogenblik een groentekar voor verbrijzeling te bewaren. Prachtig mooi, maar is er geen andere, geen grotere schoonheid, moge die dan al verjaard schijnen?

Verjaard, och kom!

Wie den rit door de Haagsche buitenwijken, over de Scheveningsche strandboulevard, door een stuk villapark van onze eerste Nederlandsche badplaats, heeft medegemaakt, begeert geen auto's met 60 paardekrachten en 6 cilindrs meer. Hèn zijn de vier paardekrachten genoeg en van 6 cilindrs heeft hij zoo geen weet — hij gaat immers op zestien voeten? Wie was de onvriendelijke man ook weer, die bij kras en bij kras volhield, dat vier paarden met elkaar zestien pooten hebben? Mais fi donc: pooten! En dat voor de

Foto C. Steenbergh.

HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S GRAVENHAGE.
ZIJ KOMEN OM TE ZIEN EN OM GEZIEN TE WORDEN.

Foto Van Es.

HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S-GRAVENHAGE.
EEN DER DEELNEMERS AAN DEN MARATHON-WEDSTRIJD
VOOR VIERSPANNEN.

schoonste verovering van den mensch, niet voor het jaar 1914, niet voor deze eeuw, doch voor alle jaren en alle eeuwen!

Het is met dit Haagsche concours hippique om en om gegaan, want op den derden dag waren er weer dreigende luchten te zien, die als grijze gevaarten uit de Noordzee gekomen, over Scheveningen en over Den Haag, helaas ook over Houtrust, dreven.

Hoe onvriendelijk van moeder natuur, die toch een vrouw is, om op den dag van de deelneming van eenige dames, als amazones, niet voor zonneshijn zorg te dragen.

Was het wellicht daaraan te wijten, dat slechts drie mededingers binnen de afsluiting kwamen? Vorige jaren liet een grooter aantal amazones zich in den zadel helpen, nu draafden slechts drie paardenliefhebsters de moderne arena binnen. Waarom zoo weinig?

Doch laat ons tevreden zijn, indien ooit, indien ergens, dan vergoedde hier de kwaliteit het gebrek aan kwantiteit. Hoe rank en slank zaten die drie figuurtjes in den zadel; hoe goed kleepte de stemmige zwart de deelnemers aan dezen vreedzamen strijd!

Laat men vrij den lof zingen van het costume der heerrijders wier roode, te vuurroode, rijjassen ongetwijfeld een brok licht en leven werpen, overal waar zij zich vertoonden. In eenvoud, in lijn, in tal van opzichten meer, wint de amazone het van den heerrijder, wiens felle kleurigheid voor onze aan kleuren ontwende oogen al te fel mag heeten.

* * *

Had Woensdag ons een kijkje in de mogelijke verschietsen van residentieel, mondain beweeg gegeven, Vrijdag spande de kroon. Sedert onheuglijke tijden is Vrijdag de meest mondaine dag van de meest mondaine gebeurtenis van het Haagsche zomerseizoen.

Zoo ooit dan slaagde deze Vrijdag. Tout la Haye was aanwezig — ge kunt begrijpen wat dat zeggen wil!

Er was een nieuwtje zelfs: de twee voornaamste Haagsche modemagazijnen hadden een viertal slanke, jonge meisjes gezonden, die in de costuums, vierentwintig uren geleden mode geworden, op het concours hippique verschenen. Ja, men weet, dat zoo iets op de renbanen van Longchamps en Auteuil heelmaal niet buitensporig klinkt — maar in het brave, deftige Nederland was het nog nimmer vertoond. Toch staat den Haag nog overeind en draait de aarde nog — binnenkort zijn we plus Paris que Paris. Ja, waarom eigenlijk ook niet?

Op het punt, waar de tribunes een rechten hoek vormen, is een restaurant gevestigd. Daar is den Haag op zijn best geweest, dien allermondainsten Vrijdagmiddag! Daar bewoog zich het toonaangevende deel van de Haagsche wereld, daar ontbrak vooral niet dat andere deel van de residentie, dat niets liever wil dan voor toonaangevend deel van de Haagsche wereld door te gaan. Och, wat is het leven toch grappig voor den buitenstaander, die wéét!

Bij een geurig kopje thee, bij de onontbeerlijke cake, bij al deze dingen, die het leven verfijnen, hebben de eerste vertegenwoordigsters en vertegenwoordigers van Den Haag daar de buitenlandsche gasten, elkaar en zichzelf ontvangen.

Soms hing even een weêl lucht van te veel en te verschillend

parfum boven de hoofden der honderden, maar één windvlaagje was voldoende om alles te verdrijven. En dadelijk kronkelde blauwige rook van goudgerande sigaretten weer omhoog.

Schitterende toiletten zijn er te zien geweest en jonge luitenanten hebben er zich voor een paar uur almachtig gevoeld en onoverwinnelijk gemeend. Kom, kom, de jeugd zal drá anders leeren, al is deze vreugd' haar gaarne gegund.

Want getuigd dient, dat er onder die jonge luitenanten een coquetterie voor de lijn heerscht, die slechts in eigen jeugd een verontschuldiging kan vinden. Met den rang van ritmeester, een kalend hoofd, grijzende knevels op komst, verdwijnt dit gevoel voor de lijn; blijft slechts de crânerie en de stramheid.

Maar voor den 1sten of 2den luitenant van de bereden wapens geldt nog het woord, dat alles is ijdelheid, niets dan ijdelheid! Waar heeft men ooit glimmender, verlake rijlaarzen, fraaier opgedofte rijbroeken, nauwsluitender gedragen uniformen gezien?

Even scheef staat de pet op het hoofd, vooral niet te scheef, zóó scheef mag het nog, een paar millimeters meer naar links en het effect zou hopeloos bedorven zijn. Welk een studie moet er voor het bereiken van dezen graad van nauwkeurigheid noodig zijn geweest! De billijkheid gebiedt tot de erkenning, dat — indien bij eenige studie — ze hier althans niets tevergeefs is geweest.

Onderwijl dansten de paarden over de hindernissen, die jaar op jaar hooger schijnen te wezen, en toch maar steeds allerverdienstelijkst worden genomen.

Zacht speelde de muziek de sleepeste wijsjes; wijsjes, die van een zoete bekoering vól zijn, zoodat men den wrangen nasmaak ervan niet proeft. Geen van de verleidelijkste wijsjes is overgeslagen en — onontkoombaar! — flitsten de blikken en de woorden van oog tot oog, van mond tot mond.

Zoo is Den Haag op zijn allerbest! Wie waagt het dit te ontkennen?

Van het concours hippique heb ik in een paar woorden het belangrijkste willen vastleggen; dat dit nu eenmaal niet de paarden zijn is toch niet mijn schuld!

Wanneer morgen aan den dag 't laatste paard is overleden, zullen we iederen zomer op Houtrust iets anders beginnen: honden, bokken, schapen of kippen.

Maar de mondaine gebeurtenis blijft behouden; zóó wil het de heerscheresse van de residentie: de Haagsche vrouw!

H. J. OOSTERVEEN.

's-Gravenhage, 27 Juni 1914.

Foto Ver. Foto-bur.

EEN MOOIE SPRONG.

DE UITVINDER VAN DE GIERPONT.

Een berichtgever, die onbekend wenschte te blijven, schrijft ons het volgende:

In uw nummer van 6 Juni l.l. vraagt, in haar aangename causerie, Geertruida Carelsen zich af, hoe oud het gebruik van de gierpont al mag zijn. Haar zij verwezen naar „Oud-Holland" 1902, waarin Hendrick Heuck, een weinig bekend Hollander omstreeks het midden der 17de eeuw, als uitvinder van de gierpont (hier meer Hollandsch de gierbrug genoemd) wordt geschetst.

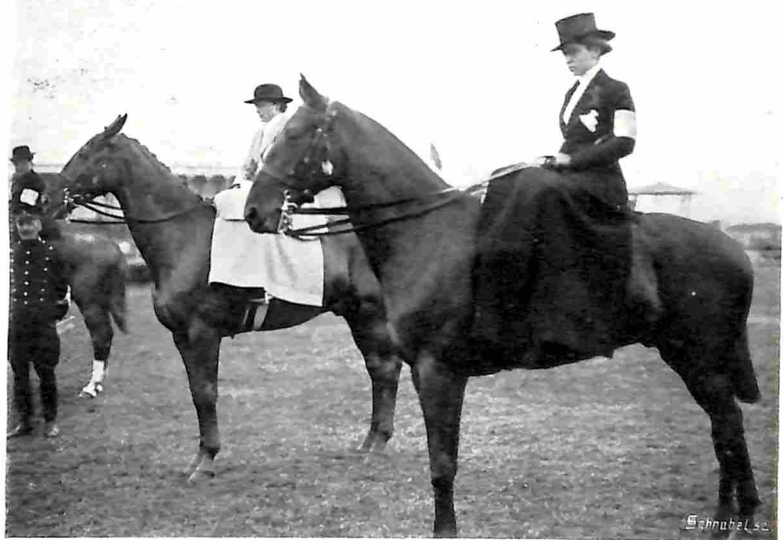

Foto C. Steenbergh.

HET CONCOURS HIPPIQUE TE 'S-GRAVENHAGE.
DEELNEMERS AAN HET CONCOURS VOOR
DAMES-RIJPAARDEN.

SAINTE AGNÈS.

(Vervolg).

„MADAME devrait avoir des souliers comme les nôtres” en ze vertoonden mij een soort leeren klomp met een zool van twee centimeter dik en groote vierkante spijkers onder aan. Wat een gewicht om mee te dragen!

Ik keek naar de lachende vrouwen, ik keek naar den hoogen, onvriendelijk uitzienenden berg, ik keek naar de lucht waar wolken zich samenpakten en toen keerde ik snel om, liep weer langs de bloemen, over het beekje en kroop de helling op waarvan ik gezegd had „daar zou ik liever niet tegen op moeten gaan”.

Maar was het wel het zelfde pad? er waren er zooveel die op elkaar geleken en in de zelfde richting schenen te loopen, om zich dan voor het oog te verliezen om den hoek van een rots, achter struiken of in pijnbosch. Neen, ik moest mij vergist hebben, mijn weg voerde naar een leege ezelstal en liep er dood. Alweer terug en beter opgelet en weer een moeilijk klimmen want zooals ik gedacht had, vaak gleeed ik met steenen en al eindjes naar beneden en er waren zelfs geen struiken om mij aan vast te houden of op te trekken.

Daar vielen de eerste regendroppels, o! en als het mulle zand en het steengruis nat werd, dat had ik al eenmaal ondervonden, dan werd het pad zóó glibberig, onbegaanbaar „ten minste voor vreemden” en ijveriger en hardnekkiger klom ik door totdat ik eindelijk weer aan de kapel van Sint Bernard kwam en mij, ondanks stroo en vocht doodmoe op het grasveldje neerwierp, terwijl ik vrij wat bescheidener dan te voren uitriep: „hier ben ik weer, heer Bernard!”

Een suizen ging door de bergen als onderdrukt gegiechel. Was het de regen? Neen, die hield juist op; het was de wind die opstak en de zon brak flauw door en keek me in mijn opgeheven gezicht als een plagend oog, door tranen van 't lachen beneveld.

Ik bedekte mijn gezicht zooveel mogelijk met mijn waaierparasol en zuchtte „o Bernard!” Toen ik wat uitgerust, maar eenigszins stijf weer opstond, durfde ik het niet hardop uitspreken, maar bepaalde bij mij zelf „neen, waar ik in den omtrek nog wandelen zal — niet hier!”

Tersluiks keek ik even naar den heilige om. Glimlachte hij weer? Wist hij het weer beter? Ik daalde langs de fontein waaraan ik dien morgen gedronken had en langs de huisjes geheel gelijk aan hun stallen er naast, bijna zonder vensters en toch zoo schilderachtig op het bebouwde bergplekje. Een koele, donkere bescherming voor de al te heete zomerzon, een afdak voor den regen, een paar muren om den wind tegen te houden is ook bijna het eenige dat men noodig heeft in dit klimaat, waar de winter zoo zacht is dat men er evenals 's zomers het grootste gedeelte van den dag buiten kan leven.

O, de wellust van het sappige groen in Januari! de gouden vruchten blinkend in het zachter bladergeglans, de bloemen hier zoo welig in het wild die ik anders om dezen tijd slechts afgesneden op mijn tafel zag tusschen kristal en porcelein.

De zon school weer toen ik door het bosch ging of was het de vallende avond al?

Schnabelsc.

Foto Haagsch Ill-Bur.

DE ZEILWEDSTRIJD VAN BEURT- EN VRACHTSCHEPEN, OP DE ZUIDERZEE VOOR HARLINGEN,

24 JUNI L.L. GEHOUDEN.

EEN VAN DE VISSCHERSVAARTUIGEN, DAT EEN EERSTEN PRIJS BEHAALDE.

Meer dan gaar, ja, aangebrand leek de zandtaart Castellar toen ik er op daalde in 't gloeiende avondrood.

Ik wilde er een vervoermiddel zien te krijgen om mij naar Menton terug te brengen en er al uitrustende iets gebruiken in een van de twee hotelletjes op het plein met de mooie, oude boomen. Tot mijn beschikking was niets dan een soort handkar met een plank er over waarvoor men een ezel wilde spannen. Neen, dan liep ik straks maar liever door. Ik liet mij wat voorzetten in de donkere gelagkamer waar ik door een gewonen kellner bediend werd die mij in deze omgeving juist heel buitengewoon voorkwam.

Op het plein speelden kinderen schilderachtig en vuil en hun stemmen vervloeiden in de avondlucht zonder die (helaas! mijn Hollandsche ooren kennen dat) door rauwe kreten te verscheuren. Vrouwen zaten werkeloos voor hun vensters, mannen leidden hun muilieren met de laatste vracht naar huis.

Nu wilde ik wel kerkklokken hooren, een groote rust en vrede scheen op alles gedaald, de verre, stille zee weerkaatste nog maar even zichtbaar den laatsten zonnestraal. Snel zweefde aan het wazige, het grauwe. Nog twee raccourcis durfde ik nemen, toen hield ik den grooten weg. Nog een paar keer klonk een gemoedelijk „bonsoir Madame” bij 't voorbijgaan van vage menschen-omtrekken, toen zweeg alles om mij heen en hoorde ik alleen mijn eigen voetstappen op den harden grond. Geen maan kwam op, zwoel broeide de lucht, de weg was nauwlijks te onderscheiden van struiken en hellingen er naast. Daar flitste op eens het blauwe bliksemlicht. Ik dacht dat de regen ruischen zou, maar het bleef stil, doodstil tot de verre donder door de bergen rolde en weer verstierf. Geduldig maakte ik al de kronkelingen der hellende baan. Zag ik ze dan nooit, de lichten van Menton?

(Slot volgt).

A. W. v. B.

Schnabelsc.

Foto Ver. Foto-Bur.

AARTSHERTOG KARL FRANZ JOSEPH, DIE DOOR DEN MOORD OP FRANZ FERDINAND TROONOPVOLGER DER OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCH-MONARCHIE IS GEWORDEN, MET ZIJN VROUW, PRINSES ZITA VAN BOURBON-PARMA.